

*En skola
i världsklass!*

Språklyftet på Kvickentorpsskolan

Ett projekt i samarbete med NCS Skolverket

Av Eva Gustafson i samarbete med
språkutvecklingsgruppen på Kvickentorpsskolan
och i samverkan med rektor Lars Ljungman

SPRÅKLYFTET PÅ KVICKENSTORPSSKOLAN

Ett projekt för att lyfta språk- läs- och skrivutvecklingens betydelse för och möjligheter att stärka resultaten i alla ämnen

Författare

Eva Gustafson i samarbete med språkutvecklingsgruppen på Kvickenstorpsskolan och i samverkan med rektor Lars Ljungman

Innehåll

Bakgrund	2
Kartläggning av förutsättningar och behov	2
Skolverkets senaste inspektörsrapporter	2
Utbildningsförvaltningens i Stockholm inspektörsrapport	3
Statistik	3
Samtal med lärare	5
Samtal med Rektor	7
Åtgärder som skolan redan har vidtagit för att stärka språkutvecklingen	8
Sammanfattning och analys av kartläggningen	9
Målsättning	10
Organisation	11
Åtgärdsplan	11
Genomförande/tidsplan	12
Uppföljning	13
Utvärdering	13
Referenser	14

Projektplan

BAKGRUND

I dagsläget ser vi att andelen elever med annat modersmål än svenska på skolan ökar markant från år till år. Vi kan också genom att studera befolkningsstatistiken se att detta är en utveckling som kommer att fortsätta. Detta medför organisatoriska problem då vår organisation för ämnet svenska som andra språk innebär att de elever som är i behov av undervisning i ämnet går till särskilda grupper och har sin undervisning samtidigt som lektioner i svenska pågår för övriga elever. Detta innebär att vi behöver använda ett relativt stort antal lärare för att kunna genomföra undervisning i båda ämnena samtidigt. Vissa undervisningsgrupper i svenska eller i svenska som andra språk blir små och kostsamma.

I samtal med lärare för årskurs 4-6 har det framkommit att det finns elever som har rätt till och behov av undervisning i svenska som andra språk men som inte är villiga att gå ifrån sin vanliga undervisningsgrupp för att delta i undervisning i svenska som andra språk. I den åldersgruppen känner ofta mycket stort behov av trygghet och kontinuitet i den egna gruppen. De upplever ofta att de missar det som deras klasskamrater är med om i sin undervisning och att detta leder till att de inte kan delta i det gemensamma, pågående samtalet i klassen. Följden blir att vissa elever inte självklart får det stöd för sin språkutveckling, som de behöver. En svårighet i vår organisation att ge eleverna både det språkstöd de behöver och samtidigt tillgodose deras behov av trygghet och känsla av sammanhang med den ordinarie undervisningsgruppen.

Kartläggning av förutsättningar och behov

Min kartläggning utgår ifrån:

Skolverkets senaste inspektörsrapporter för de tre skolor som idag bildar

Kvickenstorpsskolan

Utbildningsförvaltningens inspektörsrapport

Statistik över måluppfyllelse och betyg för elever i årskurs 5 och 9.

Intervjuer med lärare ur olika kategorier på skolan

Samtal med rektor.

SKOLVERKETS SENASTE INSPEKTÖRSRAPPORTER

Kvickenstorpsskolan är en 4-9 skola som är nystartad sedan höstterminen 2007. Skolan bildades av en befintlig 7-9 skola och två skolors 4-6 grupper. Tre skolor och tre skolkulturer skulle bli en. Dessa tre skolor har aldrig haft någon gemensam skolinspektion från skolverket. Min utgångspunkt är att det kan finnas intressanta synpunkter i de tre inspektionsrapporterna men att man måste ta i beaktande att Kvickenstorpsskolan har genomgått en genomgripande förändring på många olika

plan och att ingen av rapporterna kan sägas vara helt igenom aktuell för skolan i dagsläget.

Skolinspektörernas rapporter från de tre skolor, Kvickenstorpskolan, Västbodaskolan och Hästhagskolan anger vissa styrkor och brister som går att sätta in i ett språkutvecklingssammanhang.

STYRKOR

I sina rapporter nämner skolverkets inspektörer inte några särskilda framgångsfaktorer gällande det språkutvecklande arbetet på skolorna. Man kan dock läsa att det är viktigt att betrakta svenska som andra språk som ett eget ämne. Rapporterna är däremot inte överens om hur man bäst organiserar arbetet i detta ämne, i en grupp för svenskundervisningen som innefattar både elever med svenska som modersmål och elever med svenska som andraspråk eller undervisningsgrupper där man delar eleverna i de två ämnena.

BRISTER

Inspektionsrapporterna är inte överens om på vilket sätt man förväntar sig att undervisning i Svenska som andra språk ska bedrivas. I rapporten från Hästhagskolan tolkar jag att inspektörerna anser att svenska som andra språk ska organiseras som eget ämne med egen undervisningsgrupp medan man i rapporten från Västbodaskolan, enligt min tolkning anser att undervisningen kan ske utan att man skapar olika undervisningsgrupper men med kursplanen för svenska som andra språk som grund för undervisningen.

Det behöver tydliggöras på skolan vem som fattar beslut om vilka elever som ska ha svenska som andra språk och hur det urvalet går till.

Vi måste kunna visa att vi på ett systematiskt sätt följer upp elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i årskurs 5.

Stödet för elever med behov av särskilt stöd i undervisningen behöver stärkas.

Utbildningsförvaltningens i Stockholm inspektörsrapport från vårterminen 2009

I rapporten sägs ingenting specifikt angående skolans förmåga att arbeta språkutvecklande. Man redogör kort för vilken organisation vi har men lägger inga synpunkter på den.

Statistik

Vi har på skolan, enligt statistik från SALSA, en stor andel elever som kommer från familjer där föräldrarna har låg utbildning och där det är svårt att genom familjen stärka elevernas språk till den nivå de behöver för att nå de, i kursplanen, fastlagda målen. Vi har också de senaste åren, haft en ökande andel elever med

annat modersmål än svenska och kan i befolkningsstatistiken se att denna utveckling kommer att fortsätta.

Jag har tyvärr inte haft tillgång till den senaste betygsstatistiken utan min utgångspunkt får vara statistiken från 2008. Statistiken ska tjänstgöra som utvärderingsverktyg för att se i hur hög utsträckning vi har lyckats i vårt språkläs- och skrivutvecklande arbete. Ämnena NO och SO är mycket språkintensiva ämnen i skolan. Inom dessa ämnen måste man ofta beskriva sådant som man inte har en direkt erfarenhetsmässig koppling till.

Elever som har brister i sin förståelse och användning svenska språket har sämre förutsättningar att prestera bra resultat både på prov och i andra undervisningssituationer.

Måluppfyllelse och betyg för elever i årskurs 5 och 9

Slutbetyg i svenska för årskurs 9 år 2008

G	50%
VG	34,5%
MVG	9,5 %
Ej nått målen	6,0 %

Nått målen i nationella proven i svenska åk 5

77 %

Nått målen i nationella proven i svenska åk 9

Läsförståelse	Skriftlig produktion
77,5 %	82,8 %

Slutbetyg i NO-ämnena årskurs 9 år 2008

	Biologi	Fysik	Kemi
G	63%	65,2%	65,2%
VG	20,7%	23,9%	20,7%
MVG	4,3%	9,8%	7,6 %
En nått målen	4,4%	1,1%	6,5 %

Slutbetyg i SO-ämnena årskurs 9 år 2008

	Geografi	Historia	Religion	Samhällskunskap
G	48,1%	45,2%	35,6%	51%
VG	32,7%	31,7%	38,5%	32,7%
MVG	14,4%	19,2%	18,3%	13,5%
Ej nått målen	4,8%	3,8%	7,7%	2,9 %

Andel elever som gick ut årskurs 9 vårterminen 2009 med behörighet till gymnasiets nationella program är 75 %.

Andelen elever som gick ut årskurs 9 vårterminen 2009 med godkänt betyg i alla ämnen är 63 %.

Samtal med lärare

NO-MA

Innan jag redogör för intervjun vill jag infoga ett citat som är intressant i sammanhanget.

”Ju längre bort språket kommer från de händelser det beskriver och ju mindre återkoppling som ges desto mer explicit måste innebörden vara i texten.” ”Med text menas här ett meningsfullt yttrande, i tal såväl som i skrift. Själva språket måste med andra ord innehålla mer information eftersom det inte kan förlita sig på att den tilltalade känner till exakt vad som har hänt.”

(Pauline Gibbons (2002): *Stärk språket, stärk lärandet*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.) hänvisar till: (Martin 1984, s. 27).

No-lärarna anser att de har en roll som språkutvecklare i förhållande till ämnesspecifika begrepp. Man arbetar på olika sätt för att eleverna ska ta till sig dessa. Ibland kan man göra det genom att försöka förklara och andra gånger genom att konkretisera. Det förekommer också att man söker upp enskilda elever som man misstänker inte riktigt har förstått de nya begreppen och förklarar för dem enskilt.

Dessa begrepp tycker man att eleverna tar till sig och förstår men man märker i elevernas skrivande inom ämnet att det är språket runt dessa begrepp som brister. Det finns möjlighet som lärare att ibland gå in och ge eleverna språkliga tips för att hjälpa dem. Däremot har man svårt att se hur man ska kunna hjälpa eleverna till en generell språk- läs och skrivutveckling som gynnar kunskapsinhämtningen inom ämnet.

Inom ämnet produceras en del ämnesspecifika texter, som labbrapporter eller förklaringar till fenomen. Det är dock relativt ovanligt med produktion av mer löpande text i ämnet. Det mesta skrivandet handlar om att svara på frågor. Högläsning ur läroboken förekommer inom ämnet med tanken att det är en språk- och läsutvecklande verksamhet.

De lärobokstexter som eleverna ska läsa i ämnet är ofta svåra och många elever har inte tillräcklig språk- läs- och skrivförmåga för att självständigt kunna ta till sig texterna. Lärarna löser ofta det problemet genom att organisera undervisningen så att eleverna inte är beroende av läsningen för att kunna ta till sig ämnesstoffet.

Lärarna säger att de tenderar att sänka nivån på språket för att stoffet i ämnet ska gå fram. De är medvetna om att elevernas språkutveckling inte gynnas av det. Däremot har de inga egentliga strategier för hur de ska arbeta på ett sätt som gynnar både inläringen av det ämnesspecifika stoffet och språk- läs- och skrivutvecklingen hos eleverna.

NO-lärarna på skolan har ännu inte märkt något av skolverkets och stadens satsning på språk- läs- och skrivutveckling.

Med hänvisning till citatet ovan och till de strategier som NO-lärarna säger sig använda kan man inte säga att NO undervisningen ger förutsättningar för den språk- läs- och skrivutveckling som på bästa sätt skulle gynna dem i ämnet.

SO-SV

Av de fyra So-lärarna på skolan som arbetar med elever i årskurs 7-9 är det bara en som inte också är lärare i svenska. När man undervisar i So har man stoffet i So-ämnet som första prioritet och ser sig inte så mycket som språklärare. Medvetenheten är stor kring betydelsen av elevernas språkförmåga och textbehandlingsförmåga för att tillgodogöra sig So-ämnet.

Lärarna arbetar medvetet och med, i stora delar, gemensamma strategier för att alla eleverna, även de med brister i språk- läs- och skrivförmåga, ska kunna förstå ämnet och tillgodogöra sig tillräckligt stora kunskaper och få tillräckligt stor förståelse inom ämnets olika delar för att nå de högsta betygen.

Skolan använder Activboard och So-lärarna har ett utvecklat samarbete kring detta medium för att skapa lektioner som tillhandahåller god förförståelse hos eleverna kring ämnets alla olika moment. Activboard är här ett effektivt hjälpmedel där man på ett smidigt sätt kan undervisa så att eleverna kan ta till sig ämnet genom alla sinnen. Genom att variera undervisningen och närma sig stoffet genom många olika aktiviteter försäkras man sig om att eleverna får möjlighet att ta till sig ämnet i tillräcklig utsträckning för att kunna klara kunskapsmålen.

I provsituationer försöker man medvetet bortse från elevernas språkhantering och anstränger sig istället för att se vad eleverna har menat med det de redovisar. Elever med språk- läs och skrivsvårigheter får också möjlighet att redogöra för sina kunskaper muntligt. Här kan man dock se att andraspråks eleverna har större svårigheter att redogöra för sina tankar och funderingar än de elever som har svenska som modersmål.

I arbetet med texter är lärarens roll mycket viktig för att eleverna ska kunna tillgodogöra sig texternas innehåll. Man har olika tekniker för att hjälpa eleverna igenom texten. Ett sätt är att högt läsa texten och avbryta läsandet regelbundet för att bygga ut och förklara texten. Lärobokstexter kan vara väl begreppstäta och

faktaspäckade så att det blir för mycket nytt för eleverna att ta sig igenom på egen hand. Ett annat sätt är att låta eleverna först få läsa igenom texten och sedan sammanfattar läraren tillsammans med eleverna och bygger ut innehållet. Instuderingsfrågor används också till viss del.

För So-lärarna har texterna inom ämnet inte så stor tyngd i undervisningen. Det är deras egen roll i klassrummet som förmedlare av den viktiga kunskapen, ofta med hjälp av andra medier än text, som är av störst betydelse.

Lärarna tydliggör för eleverna att de förväntas fråga kring begrepp eller textavsnitt som de inte förstår. Man har dock förståelse för att eleverna inte alltid gör detta och därför hjälper man till med att reda ut nya, ämnesspecifika begrepp så att eleverna kan lära sig dem. I förhållande till lärobokstexterna arbetar man inte särskilt med att titta på uppbyggnad och särdrag däremot försöker man tydliggöra för eleverna hur de själva ska arbeta för att kunna producera adekvata texter inom ämnet.

På skolan har man nyligen bytt läromedel inom So-ämnet på grund av att man ansåg att texterna i det förra läromedlet var för svåra för eleverna att ta sig igenom. Det läromedel man har nu, har kortare texter som inte är så berättande utan mer redogörande. Utfyllnaden står läraren själv för i undervisningen. I det nuvarande läromedlet kan eleverna däremot få förklaringar genom texten så att de som har den språkliga förmågan i större utsträckning kan ta till sig ämnet självständigt.

Samtal med rektor Lars Ljungman

I samtal med Lars Ljungman som är rektor för Kvickenstorpsskolan framgår att, ett språk- läs- och skrivutvecklande arbete som innefattande alla ämnen på skolan är av stor vikt för att elevernas studieresultat ska stärkas. Elever som går ut grundskolan på Kvickenstorpsskolan ska ha minst lika stora möjligheter som andra ungdomar i Stockholm att komma in på de gymnasieprogram de önskar och klara sina studier där.

Vi måste hitta vägar för att stärka alla pedagoger på skolan i deras medvetenhet om sin egen roll som språkutvecklare oavsett vilket ämne man undervisar i. Ett syfte med att starta ett projekt för att stärka språk- läs och skrivutvecklingen på skolan och göra en plan för detta projekt är att finna dessa vägar och att få till stånd en utveckling på skolan där alla lärare har en gemensam kunskapsbas kring språk- läs och skrivutveckling. Alla lärare behöver strategier för att hjälpa eleverna att förstå och producera texter i olika genre och därigenom stärka deras möjligheter att lyckas i olika ämnen i skolan. Undervisningen i texthantering måste anpassas för att varje elev ska få möjlighet att utvecklas optimalt.

Ett annat syfte är att hitta en organisation för undervisningen i svenska som andra språk som bättre passar det elevunderlag som vi ser att skolan är på väg mot. Alla pedagoger på skolan behöver ha tillgång till den specialkompetens som lärare i svenska som andra språk har. Detta utan att vi kan kräva att alla pedagoger genomgår en universitetsutbildning i svenska som andra språk.

Ett tredje syfte är att komma fram till hur vi ska organisera verksamheten kring vårt skolbibliotek så att det kan fungera som en öppen resurs för elever och pedagoger i alla undervisningssituationer.

Åtgärder som skolan redan har vidtagit för att stärka språkutvecklingen

- Två pedagoger har gått utbildning till handledare för ”Stärk språket, Särk lärandet”.
- Två andra pedagoger har utsetts till läs- och skrivutvecklare och genom det tagit del av stadens och Skolverkets läs- och skrivsatsning.
- Ytterligare två pedagoger deltar i utbildningen i genrepedagogik
- Flera pedagoger på skolan har kompetensutvecklats i svenska som andra språk. Bland annat har 4 pedagoger läst 30 hp. vardera under 2009 och en pedagog kommer att läsa 15 hp. under vårterminen 2010.
- Alla pedagoger på skolan har fått fortbildning i hantering av Activboard, som är ett som är ett mycket effektivt hjälpmedel i undervisningen av elever som genom språket inte har förmåga att ta till sig ämnesstoffet.
- Alla pedagoger har deltagit i fortbildningsnätverk kring betyg och bedömning.
- Skolan har organiserat stödundervisningen för elever med särskilda behov i en Studio, dit elever går vissa överenskomna lektioner under kortare eller längre tid för att stärka sina kunskaper. I Studion hjälper man också till med bedömningar och screeningar av elevers stödbehov. Studion består av två specialpedagoger, en speciallärare och lärare med utökad kunskap kring svenska som andra språk.
- Stadens satsning på föreläsningar kring språk- läs- och skrivutveckling har anslagits på skolan och lärare har erbjudets möjlighet att delta.
- I dag har skolan ett skolbibliotek. Biblioteket håller öppet någon eller ett par timmar per dag. Övriga tider är eleverna beroende av att en lärare följer med, för att få tillgång till biblioteket.
- Elever med annat modersmål än svenska och som har bedömts ha behov av undervisning i Svenska som andra språk erbjuds detta.

Sammanfattning och analys av kartläggningen

Skolverket har påtalat ett antal brister där vi idag arbetar med att förbättra vår verksamhet så att den ska vara mer språk- läs- och skrivutvecklande för alla

UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN

SID 9(14)

elever. Vi har ett särskilt ansvar för våra andraspråkselever. Vi måste också ta hänsyn till att skolan ligger i ett område som genom sin socioekonomiska struktur inte är gynnsam för alla barns och ungdomars språkutveckling.

Vi hade 2008 på Kvickenstorpsskolan 6 % av eleverna som gick ut grundskolan utan betyg i ämnet svenska. Till stor del är det samma elever som inte heller hade betyg i ämnena NO och SO.

Det finns en samsyn på Kvickenstorpsskolan kring språkets betydelse för elevernas lärande inom alla ämnen. Lärare som inte är språklärare har dock inte strategier och kunskap kring hur de ska organisera undervisningen så att den får en språk- läs- och skrivutvecklande inriktning. Elevernas förmåga till rörlighet i texter utvecklas inte då de inte ställs inför kravet. Läsningen begränsas ofta till att hitta svar på givna frågor. I stället för att stötta eleverna i att förstå och skriva texter inom ämnet organiserar man det så att ämnesstoffet till stor del kan undervisas utan texter. Lärarna prioriterar stoffet inom och förståelsen av ämnet och inte ämnets texthantering. Detta förhållningssätt gynnar elevernas möjligheter till höga betyg inom ämnena NO och SO på grundskolan men frågan är om det gynnar dem på lång sikt då de går vidare i utbildningssystemet och förväntas kunna hantera texter i alla genre och inom alla ämnesområden. Traditionen, att det är språklärarna som sysslar med språket lever vidare.

Förändringen från en skola med en förhållandevis homogen språklig sammansättning av elever till en skola med en multispråklig elevsammansättning har gått fort. Det har därför varit svårt att anpassa undervisningen till de nya förhållandena. Skolan har hittills inte gjort fortbildningssatsningar kring språk- läs- och skrivutvecklande arbetssätt. Man har istället prioriterat fortbildning kring Activboard, Betyg och bedömning, Matematik och Svenska som andra språk.

Activboard i undervisningen ger ett gott stöd i arbetet med elevernas förståelse i olika ämnen utan att pedagogerna samtidigt har behövt ägna så stort engagemang åt texthantering i undervisningen. Detta, i kombination med anpassade kunskapsprov, har gjort att eleverna på Kvickenstorpsskolan trots brister i språk- läs- och skrivförmåga når målen för ämnena NO och SO förhållandevis väl.

Fortbildningen i Betyg och bedömning har varit till stor nytta för vår förmåga att göra bedömningar men det har inte utvecklat vårt sätt att undervisa och därför inte heller givit några effekter på detta område.

Den satsning som man har gjort på att fortbilda lärare i Svenska som andra språk har givit oss större behörighet i ämnet. Däremot har det inte fått några effekter på undervisningen i andra ämnen. De eleverna som får undervisning i svenska som andra språk har behöriga lärare där men undervisningen i andra ämnen pågår som

tidigare vilket inte särskilt gynnar språk- läs- och skrivutvecklingen för skolans samtliga elever.

Gemensamma strategier på skolan för ett språk- läs och skrivutvecklande arbete saknas. I den satsning som staden gjort kring språk- läs- och skrivutveckling har ett stort antal föreläsningar givits. Dessa har anslagits på skolan men tyvärr är det en mycket liten andel av lärarna som har deltagit. Detta i sin tur kan bero på att skolans personalkonferenser tidsmässigt har sammanfallit med dessa föreläsningar och det är inte självklart att rektor anser att många pedagoger samtidigt kan vara frånvarande från gemensamma konferenser.

Följande citat Ur tidningen "Alfa" nr 1 2009 knyter an till analysen och belyser vikten av tydliga och gemensamma strategier för språk- läs- och skrivutvecklingen inom alla olika ämnen.

Ur en intervju av Maria Lannvik Duregård med Caroline Liberg vid Uppsala universitet:

"Den första kritiska punkten kommer på mellanstadiet., runt fyran, enligt Caroline Liberg. Där möter eleverna för första gången längre, mer packade informationstäta texter och få bilder."

"I sjuan blir de specifika ämnesspråken allt tydligare, De packade texterna är svårare för eleverna att läsa. Mest packat, specifikt och abstrakt är språket inom NO."

"Lärobokstexterna i svenska är lättast för elever att förstå. De är ofta konkreta och anknyter till vardagen I SO:n är texterna mellansvåra, de växlar mellan att ara generella, abstrakta och vardagsnära. I NO-ämnena är det viktigast med förklarande eller instruerande texter."

Målsättning

Vår målsättning är:

- Att alla pedagoger på Kvickenstorpsskolan ska nå fram till ett gemensamt förhållningssätt, byggd på aktuell forskning, kring undervisningens framgångsfaktorer avseende språk- läs- och skrivutveckling och att de har utvecklat sin undervisning i enlighet därmed.
- Att eleverna på Kvickenstorpsskolan genom stärkta språkkunskaper får en sådan trygghet i språket att de på ett självklart sätt behärskar de olika genre som krävs inom olika skolämnena och att därmed 85-90%, på tre års sikt, är godkända på de nationella proven i svenska och 80% är godkända på de nationella proven i matematik.

- Att andelen elever som går ut grundskolan på Kvickenstorpsskolan med betyget godkänt eller högre i samtliga ämnen, på tre års sikt ska öka till minst 65 %.
- Att andelen elever som går ut årskurs 9 med behörighet till gymnasiets nationella program, på tre års sikt ska öka från 75 % till 80 %.

Organisation

Vi har på skolan bildat en grupp bestående av de båda läs- och skrivutvecklarna, varav en även fungerar som projektledare, handledare i ”Stärk språket, Stärk lärandet”, lärare i svenska som andra språk, specialpedagog, svensklärare och en NO-lärare. Gruppens uppgift är att fungera som bollplank för projektledaren i arbetet med att ta fram en projektplan och senare i genomförandet av utvecklingsarbetet på skolan. Gruppen träffas en gång per månad och stämmer av hur arbetet utvecklas och gör upp om hur det ska fortsätta. Projektledare stämmer regelbundet av arbetet i gruppen och arbetets framåtskridande med rektor.

Åtgärdsplan

1. Två föreläsare bjuds in under våren 2010 som inspiratörer för en genrepdagisk utveckling på skolan. I januari föreläser Veli Tuomela och i april Ulrika Dahl.
2. Vi startar en kompetensutveckling i cirkelform för all pedagogisk personal på skolan kring Paulin Gibbons bok ”Stärk språket, Stärk lärandet”. Cirkelgrupperna träffas på ordinarie konferenstid vid åtta tillfällen under vårterminen 2010 och höstterminen 2010.
3. De pedagogiska konferenserna och ämneskonferenserna ska regelbundet ta upp exempel från deltagande lärare kring hur de arbetar språk- läs- och skrivutvecklande och samtala om dessa exempel för att uppnå ett gemensamt långsiktigt lärande. Ett viktigt ämne att ta upp under dessa konferenser är hur pedagogerna har anpassat undervisningen för att få den elevnära så att eleverna hjälps till en genomgripande och långsiktig förståelse av stoffet i ämnet. Minnesanteckningar från dessa möten lämnas till projektledaren som genom dessa kontinuerligt följer upp hur utvecklingsarbetet fortskrider. Skolan skapar en gemensam ”bank” av goda exempel som kan användas i utvärderingssyfte och som inspiration i det fortsatta förändringsarbetet.
4. Två pedagoger deltar i utbildningen i genrepdagisk och arbetar för att föra ut den kunskapen på skolan genom att, under vårterminen 2010 och höstterminen 2010, besöka ämneskonferenser i de olika ämnena och leda diskussioner kring förändringen av undervisningen i språk- läs- och skrivutvecklande riktning.
5. En ny organisation för arbetet med elever som har svenska som andra språk tas fram i samarbete med olika lärargrupper på skolan och med stöd av exempel från andra skolor.

6. En plan för hur vi ska få tillstånd ett öppet och väl sorterat bibliotek tas fram. Exempel från besök på skolor med välfungerande biblioteksverksamhet får, tillsammans med behov, tankar och idéer från pedagogerna på skolan ligga till grund för planen. Olika lärarkategorier på skolan ska få möjlighet att redogöra för vilka behov de vill ha tillgodosedda av ett skolbibliotek.

Ett citat ur tidningen Alfa nr 1 2009 får motivera varför vi bör genomföra en gemensam fortbildning i genrepedagogik för samtliga pedagoger på skolan i form av en studiecirkel kring boken "Stärk språket, Stärk lärandet" av P. Gibbons.

Ur en intervju av Maria Lannvik Duregård med Mariana Sellgren, lärare på Bredbyskolan.

"Genrepedagogiken är ett systematiskt sätt att hjälpa eleverna att läsa och skriva i skolans sex olika basgenrer: återgivande, berättande, beskrivande, instruerande, förklarande och argumenterande texter"

"I slutänden är den en demokratifråga: ska en del elever gå ut i samhället och bara kunna läsa lightversioner?"

Genomförande/tidsplan

Läsåret 2009-2010 är ett år för kompetensutveckling och organisationsutveckling. Det egentliga förändringsarbetet kan starta först läsåret efter. I slutet av läsåret 2010-2011 är det dags för en första utvärdering.

Vi inleder utvecklingsarbetet direkt vid terminsstarten vårterminen 2010 med en inspirationsföreläsning av Veli Tuomela för all personal.

Studiecirkelgrupper kring "Stärk språket, Stärk lärandet" träffas en gång per månad under hela vårterminen och en bit in på höstterminen 2010 tillsammans med en cirkelledare för kompetensutveckling. Skolan har inte tillräckligt med cirkelledare så vi ber om hjälp från rektorsområdets andra skola, där man har fler cirkelledare.

I april bjuder vi in ytterligare en föreläsare, Ulrika Dahl, som inspiratör för fortsatt arbete.

Ett par personer från språkutvecklingsgruppen intervjuar olika lärarkategorier på skolan kring vilken typ av organisation för undervisning i svenska som andra språk som man anser kan vara framgångsrik. De besöker även andra skolor som har kommit långt med sitt språkutvecklande arbete. Med hjälp av det materialet och i samverkan med rektor tar projektledaren fram ett förslag till organisation för

undervisning i svenska om andra språk. Ett förslag presenteras för samverkansgruppen i april 2010.

Personer i språkutvecklingsgruppen och biblioteksansvarig gör besök på skolor där man har väl fungerande skolbiblioteket. En inventering hos olika lärarkategorier görs av projektledaren för att klargöra vilka behov ett skolbibliotek önskas täcka. Ett förslag till organisation av ett öppet och väl sorterat skolbibliotek tas sedan fram av projektledaren i samråd med rektor och presenteras för samverkansgruppen i april 2010.

Tidigt under hösten 2010 arbetar vi med att förankra och genomföra den nya organisationen för undervisning i svenska som andra språk och skolbibliotek.

Uppföljning

Under hela processen med kompetensutveckling och planering av framtida organisation av olika verksamheter som ska stärka det språkutvecklande arbetet på skolan, är det mycket viktigt att i samtal med olika lärarkategorier ta reda på vilka intryck de har av arbetet och om det har kommit igång någon förändringsprocess i deras egen undervisning. Vi behöver också, genom utvärderingar av elevernas arbeten, fortlöpande följa upp att förändringsarbetet ger resultat.

De pedagogiska konferenserna och ämneskonferenserna skall varje gång ta upp frågan om hur man har anpassat undervisningen så att den blir elevnära och stärker elevernas förmåga till texthantering inom det egna ämnet. Exempel och lektionsplaneringar samlas i en "bank" där pedagogerna kan hämta inspiration.

Efter varje möte med "Stärk språket, Stärk lärandet"-gruppen görs en snabb utvärdering med deltagarna för att stämma av var i utvecklingsprocessen man befinner sig och genom det kunna lägga upp det fortsatta arbetet på bästa sätt.

Utvärdering

En utvärdering och analys av måluppfyllelsen kan komma tillstånd först efter något eller ett par år med en ny organisation och då lärarnas fördjupade kunskaper har fått genomslag i undervisningen. De viktigaste verktygen i denna utvärdering är elevernas studieresultat och lärarnas redogörelse för på vilket sätt de har förändrat sin undervisning i språkstärkande avseende. Det är viktigt att vi under arbetet undersöker om den gemensamma kompetensutvecklingen leder till att lärarna ändrar sina undervisningsmetoder. Detta kan vi göra genom att planera in att frågan tas upp och diskuteras i pedagogiska konferenser med jämna mellanrum. Det kan också vara ett sätt för lärarna att lära av varandras erfarenheter. För att bedöma elevernas studieresultat har vi tillgång till nationella prov och betyg i olika ämnen. Lärarnas förändring av undervisningen mäter vi bäst genom en enkätundersökning.

Referenser

Gibbons, P. (2002): *Stärk språket, stärk lärandet*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.

Maria Lannvik Duregård (2009): Ämnesspråket vägen till kunskap. I Alfa, nr 1

Maria Lannvik Duregård (2009): Vem har skrivit texten. I Alfa, nr 1.

UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN